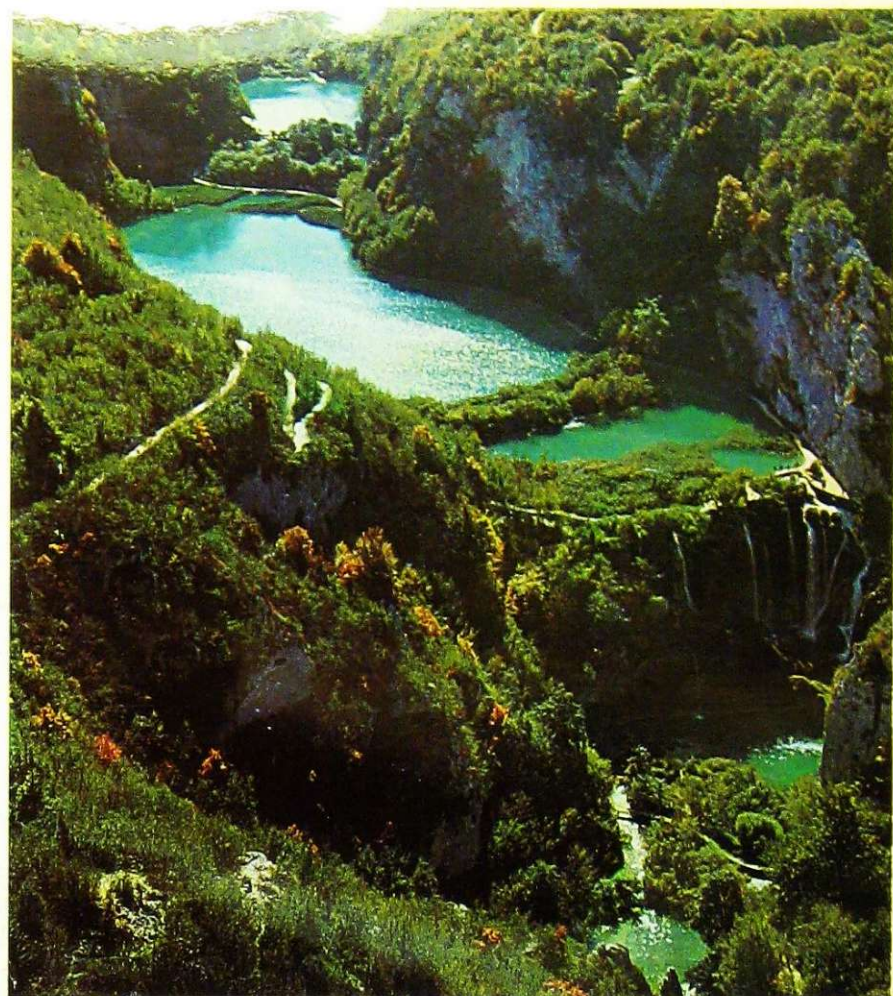
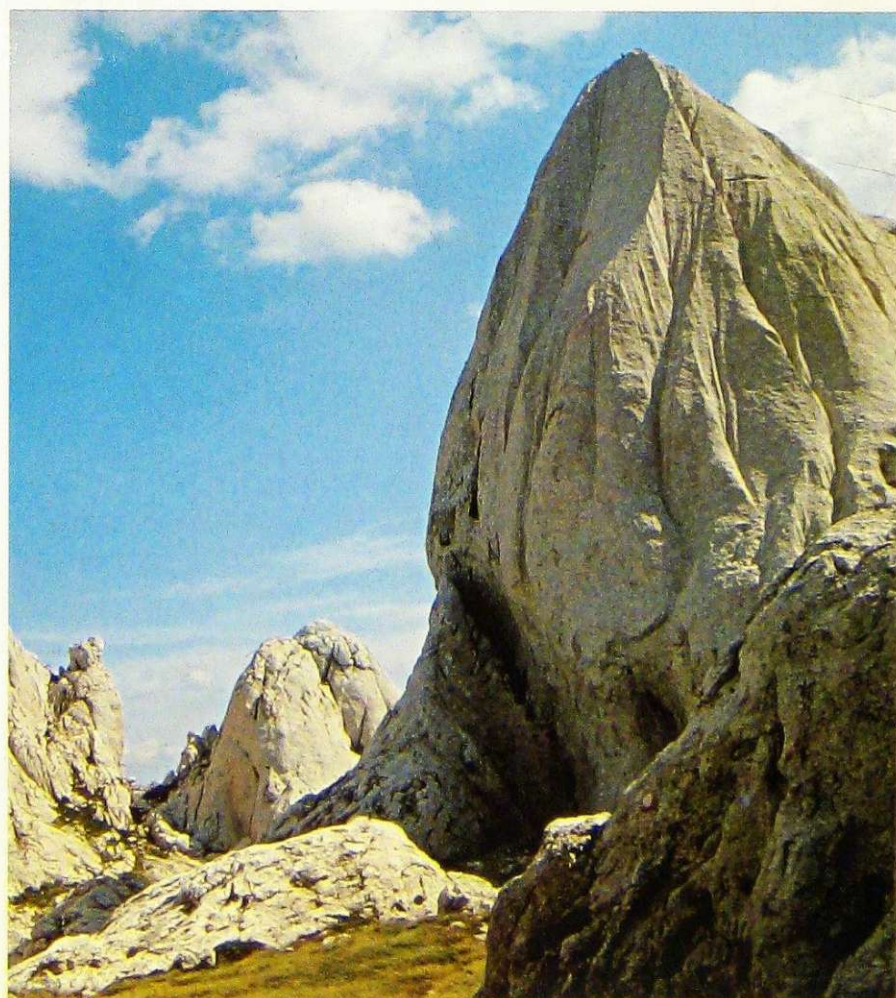




PRIRODNA BAŠTINA HRVATSKE



PRIRODNA
BAŠTINA
HRVATSKE

Izdavač:
BUVINA d.o.o. Zagreb 1995/1996.

Suizdavači:
Marin Držić Zagreb
Laurana Zagreb
Veble commerce Zagreb
Hrvatski informativni centar Zagreb
Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine Hrvatske
Hrvatski lovački savez

Naklada: 12.000 primjeraka — 6.000 na hrvatskom jeziku, 4.000 na engleskom jeziku i 2.000 na njemačkom jeziku

Izrada filmova u boji: Grafo Čaček d.o.o. i Litograf Zagreb

Foto slog: Jasmina Rajković

Tisak i uvez: Grafički zavod Hrvatske

Za izdavača odgovara: Drago Zdunić direktor i glavni urednik Buvine d.o.o.

Izbor, sastav, grafičko likovna oprema: Drago Zdunić

Autori tekstova:
Uvodnik: prof. dr. Andre Mohorovićić
Položaj, klima, tlo, vode i specifičnosti površinskih oblika: dr. Srećko Božičević
Šumski pokrov Hrvatske: prof. dr. Brislav Prpić
Biljni pokrov Hrvatske (flora i vegetacija): prof. dr. Ljudevit Ilijanić
Opis velikih sisavaca: prof. dr. Đuro Huber
Fauna krškog podzemlja dinarida: prof. dr. Nikola Tvrtković
Osobitosti ptičjeg svijeta Hrvatske: prof. dr. Gordan Lukač
Živi svijet Jadranskog mora: prof. Eugen Draganović
Živi svijet rijeka i jezera Hrvatske: prof. dr. Milorad Mrakovčić
Parkovi prirode: prof. Ivo Bralić
Vodozemci i gmazovi: prof. Eduard Kletečki
Pijori ili gaovice — reliktna riba ponornica jadranskog sliva: prof. dr. Srećko Leiner
Prirodoslovni muzeji, akvariji i botanički vrtovi: Prof. dr. Nikola Tvrtković, Dragutin Gajski, Edit Šolić

Kartografski prilozi: Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža

Prevoditelji:
Za engleski jezik: prof. Nikolina Bičanić, prof. dr. Sonia Bičanić
Prijevod potpisa: prof. dr. Srećko Leiner
Za njemački jezik: Ivan Lovrić, Heidi Lovrić
Prijevod potpisa: Katica Perović, Franjo Perović

Ljepota prirode na tlu Hrvatske

Nepregledan niz bisera prirodnih ljepota okupljen je, poput sjajnog ukrasnog lovorovog vijenca, na omiljenom omanjem omeđenom dijelu našega dragoga staroga planeta Zemlje koji nazivamo Lijepa naša domovina Hrvatska.

Taj naš dragi rodni zavičaj — smješten u širem srednjeeuropskom okružju između kontinentalnih plodnih ravnica južnog dijela Panonske nizine i krševitih istočnih obala Jadranskog mora — obiluje ponajprije u svojim njedrima osebnim bogatstvom prastarih slojeva geoloških formacija koje su na svojoj vidljivoj površini predstavljene izuzetnom morfološkom ljepotom plastike i sastava terena. Ova je ljepota očitovana u rasponu od beskrajnih nizinskih prostranstava omeđenih rijekama preko područja brežuljaka, visoravni, udolina, gora i planina do britkih krševitih masiva što zadiru svojim stijenama u plavetnu pučinu mora.

Na tom hrvatskom tlu — bogatom plodnom zemljom natapanom nizinskim rijekama i potocima, a dijelom prekritom gorskim masivima presjecanima udolinama u kojima odjekuje šum slapova, a utroba im sakriva tisuće spilja, odnosno nadvišenom surim vrletnim brdovitim kršem ukrašenim otpornom vegetacijom — nalazimo izuzetno bogatstvo prirodnih pojava sadržanih u bujnoj raznolikosti raslinstva i mnogobrojnim vrstama životinjskoga svijeta kojima ovo naše područje naročito obiluje.

U toj ljepoti prirodnog dara, sadržanog u izuzetnom bogatstvu vegetacije bujnih oblika i čarobnih boja, slavonsko-srijemsku ravnicu prekrivaju nepregledna polja zlatnog žitnog klasja što se leluja na ljetnom povjetarcu odnosno zastiru duboke hladovine gustiša neprolaznih hrastovih šuma Spačve, srednje slavonsko brežuljkasto područje šumovitog i vinorodnog pojasa okružuje od davnine znanu zlatnu Požešku kotlinu, plodna i močvarna područja uz rijeku Dravu, Savu i Kupu prekrivaju omanji šumski gustiš i bujno zelenilo raslinja ponajviše kultiviranog ljudskom rukom, prostori bregovitog Hrvatskog zagorja i gorovitog Zumberka prekriti su dijelom šumskim pokrovom a dijelom marno obrađenim slikovitim omanjim oranica, voćnjacima i vinogradima, tlo brdovitog Gorskog kotara obraslo je nepreglednim šumskim pokrovom crnogorice, područje Like dijelom je gusto pošumljeno a dijelom je ostalo suro i krševito, na tlu Istre susreću se kontinentalne i mediteranske vrste šumskog pokrova, vinorodna područja i obilni plodovi zemlje crljenice, dok je krševito tlo Dalmacije dijelom prekrivo manjim površinama mediteranskih šuma, maslenika, vinograda i obrađenih oaza intenzivno kultiviranih poljoprivrednih zona a dijelom predstavlja kameniti pejzaž obrastao makijom i vrijesom. Ovu ljetnu sliku bujne prirode prekriva zimi u kontinentalnom dijelu Hrvatske ponajviše debeli pokrov snijega ispod kojega se zemlja odmara i u proljeće natapa da bi ponovo ljeti i u jesen darovala čovjeku obilje svojih plodina, dok se priroda uz jadransku obalu zimi odupire naletima snažne bure koja uz fijuk vjetrova pjenom prekriva površinu mora.

U toj prekrasnoj prirodi naše domovine, podarenoj bogatom i bujnom vegetacijom, u velebnom prostoru zračnih visina, na kopnenom području polja i planina te u vodama potoka, rijeka, jezera i mora živi osebnim svijet ptica, sisavaca, zvjeradi i suhozemaca te riba. Zrakom lebde rašireni krila supovi, sokoli i jastrebovi, noćnom tminom vladaju sove i šišmiši, brze lastavice te sijaset dragih ptica i ljupkih pjevica svojim šarenim perjem, pijevoim i cvrkutom ispunja, uz čarobne leptire, prostore naših šuma, oranica i livada, poljima trče jarebice i tetrijebi, a otmjene rode grade svoja gnijezda na krovovima seoskih domova. Šumama vladaju medvjedi, risovi, vuci i lisice, tim prostorima trče ponosni jeleni i nježne srne, po drveću se veru brže i radosne vjeverice, po zemlji trče kune i skakuću zečevi a pod zemljom se kriju krtice. U modrim vodama naših bistrih potoka, rijeka, jezera i Jadranskog mora nalaze svoj životni prostor, uz vidre i dabrove te dupine, nebrojene vrste riba, rakova, školjkaša i kornjača.

Konačno u sveukupnom bogatstvu prirodnih ljepota naše domovine pojedina područja izuzetnom konfiguracijom i plastikom terena, igrom prirodnih fenomena, bujnošću i raznolikošću kontinentalne i mediteranske flore i faune, kondenziranom skupnošću prirodnih rijetkosti, te ljepotom prostornih ugodaja u atmosferskim gradacijama od zasićenja ljetnim sunčanim žarom do odsjaja zimskog ledenoginja prezentiraju kao prirodni rezervati izuzetne i osebuje rijetkosti svjetskih mjerila.

Toj jedinstvenoj i čarobnoj krasoti Lijepe naše koju nam je podarila priroda posvećena je ova knjiga.

Andre Mohorović